

Interfacultaire Lerarenopleiding (ILO)

Pedagogische en Onderwijswetenschappen (POW)

Nieuwe Achtergracht 166

1018 WS Amsterdam

Studiehandleiding **Educatief Ontwerpen**

Educatief Ontwerpen / 7104MA126Y

Opleiding: Master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs

Periode: Studiejaar 2022-2023
najaar 2022, blok 1 t/m 3

Voor wie: Voltijd (1 jaar): semester 2 van de studie
Deeltijd (1,5 jaar): semester 3 van de studie
Deeltijd (2 jaar): semester 4 van de studie

Vakcoördinatoren: Jannet van Drie¹ j.p.vandrie@uva.nl

Daphne van Weijen d.vanweijen@uva.nl

Docenten: Je eigen vakdidacticus & onderzoeksbegeleiders

---

¹ Opmerkingen om de studiehandleiding te verbeteren zijn altijd welkom. Stuur in dat geval een mailtje aan de opleidingscoördinator Willemijn Wilgenhof (opleidingscoordinator-ilo-fmg.nl). Versie van de studiehandleiding: 17 aug. 2022.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
2.	Ingangseisen.....	4
3.	Leerdoelen.....	4
4.	Onderwijsvormen.....	5
5.	Toetsing.....	5
6.	Feedback op toetsing & manier van inzage.....	7
7.	Van de student verwachte activiteiten.....	7
8.	Rooster.....	8
9.	Literatuur.....	8
10.	Ga voorzichtig om met data van leerlingen: anonimiseer je verslag!.....	9
11.	Evaluatie van het onderwijs.....	9
12.	Educatief Ontwerpen – Verkort.....	10
13.	Herinschrijven voor de studie en voor het vak.....	10
	Bijlage 1 – Drie varianten van educatief ontwerpen.....	12
	Bijlage 2 – Beoordelingsformulier Educatief Ontwerpen (Wordversie).....	15

1. Inleiding

Het ontwerpen van lessen of lessenseries behoort tot je kerntaken als docent. Hoe maak je vakinhoud leerbaar voor jouw specifieke groep leerlingen? Welke leeractiviteiten en werkvormen zijn hiervoor geschikt? Worden de leerdoelen behaald en waardoor wel of niet? Tijdens Educatief Ontwerpen ga je je richten op het ontwerpen van eigen lesmateriaal, waarbij je op een navolgbare wijze onderzoekt of dit materiaal voldoet aan eisen die je van tevoren hebt geformuleerd.

Ontwerpvaardigheden spelen een cruciale rol bij het ontwikkelen van onderwijs: voor onderdelen van het vak waar geen schoolmethodes voor beschikbaar zijn, voor vakoverstijgende projecten, of gewoonweg omdat het wel beschikbare onderwijsmateriaal niet voldoet aan je visie op het schoolvak. Het op systematische en navolgbare wijze ontwerpen van lessen is van belang voor het verbeteren van je eigen onderwijs en je eigen professionele ontwikkeling als docent. Tot slot, onderwijsverbetering staat of valt met de vaardigheid van docenten om onderwijs te ontwerpen en te herontwerpen. Scholen zijn voortdurend in beweging om te voldoen aan nieuwe eisen die zij zichzelf stellen en die de omgeving aan hen stelt. Als ontwerpende docent draag je daar actief aan bij.

Eerder in je studie is een start gemaakt met de ontwikkeling van ontwerpvaardigheden, onder meer bij Vakdidactiek 1 (Lesontwerp 1 en 2). Educatief Ontwerpen bouwt hierop voort. Je leert op een systematische manier binnen je schoolvak onderwijsleerprocessen te analyseren, ontwerpen en evalueren. En je maakt hierbij gebruik van vakdidactische en onderwijskundige theorie en onderwijswetenschappelijke methoden van onderzoek.

Je gaat aan de slag met een vakdidactisch vraagstuk waarbij optimalisering van het leren van leerlingen centraal staat. Je kiest een thema op basis van eerdere ervaringen, vakdidactische theorieën, observaties in een specifieke klas, de behoefte van de vaksectie, of de behoefte om je verder te bekwamen in een specifieke onderwijsleeractiviteit. Je kunt kiezen uit drie varianten van educatief ontwerpen: (1) het ontwikkelen en valideren van een prototype, (2) het iteratief verbeteren van een onderwijsleeractiviteit, of (3) het onderzoeken van de effecten van je educatief ontwerp, kortweg effectonderzoek (zie bijlage 1 voor meer informatie over de drie varianten). Er is voor elke variant een uitgebreidere hand-out (zie Canvas). Je overlegt het thema van je vakdidactisch vraagstuk met je vakdidacticus en met je werkplekbegeleider / de vakgroep van de school waarop je werkzaam bent.

Plaats van het vak in het studieprogramma – Voltijd

Blok 4	Blok 5	Blok 6
Pedagogisch keuzevak (3 EC)	Vakdidactiek 2 (3 EC)	
Educatief Ontwerpen (9 EC)		
Onderwijspraktijk C (15 EC)		

Plaats van het vak in het studieprogramma – Deeltijd (1,5 en 2 jaar)

Blok 4	Blok 5	Blok 6
Educatief Ontwerpen (9 EC)		
Onderwijspraktijk C (15 EC)		

2. Ingangseisen

Om het vak Educatief Ontwerpen te mogen volgen, gelden de volgende ingangseisen:

- *Onderwijspraktijk A* (6 EC) moet zijn behaald;
- van de vakken *Pedagogiek en Algemene Didactiek A* (3 EC) en *Pedagogiek en Algemene Didactiek B* (3 EC) moet er minimaal één zijn behaald;
- van *Onderwijspraktijk B* (9 EC) moet het praktijkdeel zijn uitgevoerd en de opdrachten zijn ingeleverd;
- van *Vakdidactiek 1* (9 EC) moeten de colleges zijn gevolgd en de opdrachten zijn ingeleverd.

3. Leerdoelen

Aan het eind van Educatief Ontwerpen kun je:

- 1) **onderwijs doelmatig voorbereiden en ontwerpen.** Daarvoor is het nodig dat je:
  - een verkenning van een kloof tussen wat "is" en wat "zou moeten zijn" over het leren van leerlingen kunt uitvoeren op basis van zelfstandig en **systematisch** verzamelde wetenschappelijke en vakliteratuur en verzamelde gegevens uit de onderwijspraktijk en analyses daarop (theoretische verkenning + empirische verkenning);
  - een taakanalyse kunt uitvoeren op een representatieve opdracht/taak, vakinhoudelijke kennis of vaardigheden;
  - ontwerpregels kunt formuleren voor onderwijsmateriaal dat het leren van leerlingen zou kunnen optimaliseren en die aansluiten bij de theoretische en empirische verkenning;
  - onderwijsleeractiviteiten en/of lesmaterialen kunt ontwerpen en verantwoorden aan de hand van vakinhoudelijke, vakdidactische of didactische literatuur en de voorgestelde ontwerpregels (in afstemming met experts; prototype), wat resulteert in een didactische uitwerking van lessen die afgestemd zijn op het niveau en kenmerken van de leerlingen en die vakinhoudelijk juist zijn uitgewerkt.
- 2) **onderwijs doelmatig evalueren en/of valideren.** Daarvoor is het nodig dat je:
  - de beoogde onderwijsleerprocessen en leeruitkomsten kunt operationaliseren;
  - een systematische evaluatie kunt opzetten en uitvoeren om de waarde/kwaliteit van het ontwerp te beoordelen;
  - instrumenten/methoden kunt kiezen en verantwoorden die zoveel mogelijk voldoen aan de eisen van validiteit en betrouwbaarheid.
- 3) **communiceren met vakgenoten en collega's.** Daarvoor is het nodig dat je:
  - helder, bondig, navolgbaar en met correct taalgebruik kunt rapporteren;
  - duidelijke en onderbouwde conclusies kunt trekken;
  - onderbouwde aanbevelingen kunt doen voor de onderwijspraktijk.
- 4) **aantoonbaar reflecteren ten behoeve van je professionele ontwikkeling.** Daarvoor is het nodig:
  - dat je in staat bent om op basis van feedback en de uitgevoerde evaluatie kritisch te reflecteren op alle aspecten van de verschillende ontwerpfasen;
  - dat je kunt reflecteren op de bijdrage van het systematisch educatief ontwerpen aan je eigen professionele ontwikkeling.

4. Onderwijsvormen

Het vak bestaat uit vijf verschillende onderwijsvormen:

- **Hoorcolleges**
In deze colleges wordt algemene informatie aangeboden over het ontwerpproces en over onderzoeksmethoden om het ontwerpvragestuk te analyseren en het ontwerp te evalueren.
- **Werkcolleges**
Het eerste werkcollege wordt georganiseerd naar cluster (de precieze indeling volgt via Canvas). De andere werkcolleges worden per variant (effect, prototype, iteratief) aangeboden. Hier geven onderzoeksdocenten extra ondersteuning aan het ontwerpproces en het onderzoeksdeel van Educatief Ontwerpen.
- **Werkgroepen per schoolvak**
In de colleges per schoolvak werken studenten onder begeleiding van hun vakdidacticus aan hun educatief ontwerp.
- **Workshops**
De workshops zijn gericht op verschillende onderzoekstechnieken. Er worden twee rondes met workshops aangeboden, waaruit een keuze gemaakt kan worden. Je schrijft je vooraf in voor de workshop van je keuze.
- **Individuele afspraken**
Op verschillende momenten kunnen er individuele afspraken worden ingepland, om de voortgang van je educatief ontwerp te bespreken.

Als afsluiting van het vak wordt er een gezamenlijk **Ontwerpfestival** georganiseerd, waar je je educatief ontwerp kunt presenteren. Meer informatie volgt op Canvas.

5. Toetsing

Het vak Educatief Ontwerpen wordt afgesloten met één formeel toetsmoment, namelijk het **Eindverslag Educatief Ontwerpen**. Dit eindverslag is het eindwerk van je studie. Om tot een hoog kwalitatief eindverslag te komen lever je bepaalde onderdelen al gedurende het proces in, zodat je op basis van de feedback je werk kunt optimaliseren.

Er zijn twee formatieve toetsmomenten. Allereerst is er een digitale **Diagnostische toets** over het ontwerpproces en methoden van onderwijsonderzoek, op basis van de literatuur en hoorcolleges. Op basis daarvan kun je eventuele kennishiaten opvullen.

Daarnaast is er een *go / no go*-moment op basis van de **Ontwerpnotitie**. Deze wordt beoordeeld door je vakdidacticus en een docent met onderzoekservaring, op basis van een feedbackformulier (zie Canvas). De Ontwerpnotitie bestaat uit een beschrijving en analyse van je ontwerpvragestuk, een verantwoording en uitwerking van het ontwerp en een plan voor evaluatie/validatie. Richtlijn voor de omvang van de ontwerpnotitie is ongeveer 5.000 woorden, exclusief referenties en bijlagen. De *go / no go* heeft betrekking op de vraag of je je ontwerp en onderzoek (met eventueel kleine aanpassingen) nu kunt gaan uitvoeren.

In het **Eindverslag** kan de (aangevulde en verbeterde) ontwerpnotitie integraal worden opgenomen. Je vult het verslag aan met de resultaten van je evaluatieonderzoek of validatieonderzoek en je conclusies over de geldigheid van je ontwerphypothese en ontwerpregels (zie voor meer informatie de aanwijzingen in de hand-out voor de gekozen variant van educatief ontwerpen). Richtlijn voor de

omvang van het eindpaper is ongeveer 8000 – 10.000 woorden (exclusief Samenvatting, Referenties en Bijlagen). Een bescheiden overschrijding (ca 10 procent) is toegestaan, mits je verslag vrij is van overbodige uitweidingen en herhalingen. Indien de overschrijding groot is, kunnen de beoordelaars besluiten het verslag niet te beoordelen. Bij de beoordeling (criterium 6 Samenvatting, structuur, taal, tabellen en grafieken) wordt compact formuleren als pluspunt gerekend.

Het eindverslag wordt beoordeeld door twee beoordelaars, namelijk de vakdidacticus die jou begeleidt en een docent met onderzoekservaring. Voor de beoordeling wordt gebruik gemaakt van een beoordelingsformulier (zie bijlage 2 en Canvas). Voorwaarden voor beoordeling zijn dat het verslag compleet is en dat er geen sprake is van plagiaat. Het verslag wordt op zes criteria beoordeeld, waarbij criterium 1 t/m 4 ieder voor 20 procent meetellen en criterium 5 en 6 ieder voor 10 procent. Voor elk criterium kan een score van 1 t/m 6 punten worden toegekend (1 = ruim onvoldoende, 3 = voldoende, 6 = excellent). Voor het Eindverslag dient een voldoende te worden behaald, waarbij geldt dat aan alle zes beoordelingscriteria ten minste 3 punten moet zijn toegekend. Het cijfer voor het Eindverslag wordt automatisch berekend en afgerond op een heel of half punt. Cijfers tussen een 5.0 en een 6.0 worden niet gegeven. Het eindverslag bepaalt voor 100% het eindcijfer voor dit vak. Er bestaat tevens een herkansingsmogelijkheid. Als je na de herkansing nog geen voldoende hebt gehaald, moet je je volgend semester opnieuw inschrijven voor dit vak.

Toetsdata – Voltijdstudenten & deeltijdstudenten

- Week van 11 oktober 2022: online maken van de digitale **Diagnostische toets**. De link naar de toets komt beschikbaar via Canvas.
- Dinsdag 25 oktober 2022, voor 9.00 uur 's ochtends: inleveren **Ontwerpnottie**
- Dinsdag 15 november, voor 9.00 uur 's ochtends: inleveren **herkansing Ontwerpnottie** (indien nodig)
- Dinsdag 10 januari 2023, voor 9.00 uur 's ochtends: inleveren **Eindverslag**
- Dinsdag 31 januari 2023, voor 23.00 uur 's avonds: inleveren **herkansing Eindverslag** (indien nodig)

In de Onderwijs- en Examenregeling (OER) vind je meer algemene informatie over toetsing, bijvoorbeeld over de voorwaarden om aan tentamens te mogen deelnemen, herkansingen en de geldigheidsduur van uitslagen. Zorg ervoor dat je van deze informatie op de hoogte bent! Je vindt de OER in de A-Z-lijst op www.student.uva.nl/ilo.

Bronvermelding

Bij het schrijven van het verslag maak je gebruik van verschillende bronnen. Hierbij is het verplicht om een correcte bronvermelding te gebruiken. Binnen de Interfacultaire Lerarenopleidingen wordt gebruik gemaakt van de APA-richtlijnen voor het weergeven van bronnen. Op de Canvas opleidingspagina kan je nalezen hoe je deze richtlijnen moet gebruiken.

Het gebruik van de APA-richtlijnen heeft de voorkeur, maar als jij vanuit jouw vooropleiding gewend bent om met een ander bronvermeldingssysteem te werken, dan staat het je vrij om dat systeem te gebruiken (mits consequent toegepast).

6. Feedback op toetsing & manier van inzage

Je levert je Ontwerpnotitie en Eindverslag Educatief Ontwerpen in via Canvas. Als de beoordelaars feedback hebben op je ingeleverde werk, dan wordt dit in Canvas aan het verslag toegevoegd. De feedback is twee weken na de deadline zichtbaar. Vergeet dus niet in Canvas te kijken om de feedback te lezen! Aangezien de Ontwerpnotitie en het Eindverslag digitaal worden nagekeken, is er geen apart inzagemoment. Wel is het mogelijk om individuele afspraken met de beoordelaars te maken om de feedback te bespreken. Het cijfer wordt twee weken na de inleverdeadline op Canvas gepubliceerd. Daarna duurt het nog 1-2 weken voordat het cijfer is gepubliceerd in SIS.

7. Van de student verwachte activiteiten

In dit vak wordt van studenten verwacht:

- Actieve deelname aan de (online) hoorcolleges, werkcolleges per variant, werkgroepen per schoolvak, en workshops; alsook actieve deelname aan bijeenkomsten op de UvA;
- Voorafgaand aan colleges insturen van werkbladen en (onderdelen van) de Ontwerpnotitie/Eindverslag, het ontwerp, onderzoeksopzet en instrumenten (zie Canvas);
- Literatuuronderzoek over achtergronden van het ontwerpvragestuk en mogelijke oplossingen;
- Empirisch onderzoek ter onderbouwing van het ontwerpvragestuk;
- Verdiepen in methoden van onderwijskundig onderzoek en maken diagnostische toets hierover;
- Ontwikkelen van een educatief ontwerp;
- Plannen, ontwerpen en uitvoeren van onderzoek ten behoeve van de evaluatie/validatie van het ontwerp;
- Op diverse momenten in het proces contact met de werkplekbegeleider/sectie/school over (onderdelen van) het educatief ontwerp;
- Schrijven van de Ontwerpnotitie en het Eindverslag Educatief Ontwerpen;
- Bijdrage aan het Ontwerpfestival.

Indicatie tijdsinvestering (9 EC)

Deelname aan colleges	30 uur
Zelfstudie literatuur	40 uur
Opdracht	182 uur

Totaal aantal te besteden uren (9 EC x 28 uur): 252 uur

Aanwezigheidsverplichting

Er wordt van je verwacht dat je alle colleges actief volgt. Indien je niet aanwezig kunt zijn stuur je voorafgaand aan het college een bericht naar je vakdidacticus, zodat hij/zij weet waarom je afwezig bent.

Als je niet fysiek aanwezig kunt zijn (bijvoorbeeld vanwege ziekte of verplichte quarantaine), dan meld je dit aan je docent. Mocht deelname aan het fysieke onderwijs om gezondheids- of andere redenen structureel onmogelijk zijn, neem dan zo snel mogelijk contact op met de studieadviseur Noortje Gerritsen (studieadviseurs-pow-fmg@uva.nl).

8. Rooster

Hier vind je de inhoud van het vak per week. De weekindeling is onder voorbehoud van wijzigingen. De locatie van colleges en tentamens vind je op rooster.uva.nl. Houd de mededelingen op de Canvasomgeving van dit vak in de gaten voor eventuele roosterwijzigingen.

Een precieze beschrijving van de inhoud van de diverse bijeenkomsten en de voorbereiding die daarbij hoort is te vinden op Canvas.

Semester 2 van de opleiding			9.00 – 10.30	11.00 – 12.30	13.00 – 14.45	15.00 – 16.30	Deadlines	
Blok 1	36	6 sep	Hoorcollege	Hoorcollege	Werkcollege per schoolvak			
	37	13 sep		Hoorcollege	Werkcollege per cluster			
	38	20 sep			Werkcollege per schoolvak	Workshops		
	39	27 sep	Hoorcollege	Werkcollege per onderzoeksvariant	Werkcollege per schoolvak			
	40	4 okt			Werkcollege per schoolvak			
	41	11 okt	Hoorcollege	Werkcollege per onderzoeksvariant	Werkcollege per schoolvak	Workshops	Diagnostische toets	
	42	18 okt	<i>Herfstvakantie Noord-Nederland (15 oktober t/m 23 oktober 2022)</i>					
	43	25 okt					Ontwerpnotitie Di. 25 okt. voor 9 uur	
Blok 2	44	1 nov			Werkcollege per schoolvak			
	45	8 nov			Gereserveerd voor individuele afspraken bespreken ontwerpnotitie			
	46	15 nov					<i>Herk. Ontwerpnotitie Di. 15 nov. voor 9 uur</i>	
	47	22 nov						
	48	29 nov			Werkcollege per schoolvak			
	49	6 dec			Werkcollege per onderzoeksvariant			
	50	13 dec			Werkcollege per schoolvak	Individuele begeleiding (fac)		
	51	20 dec	<i>UvA-toetsweek</i>					
	52	27	<i>Kerstvakantie</i>					
	1	3	<i>(24 december t/m 8 januari 2023)</i>					
Blok 3	2	10 jan					Eindverslag Di. 10 jan, voor 9 uur	
	3	17 jan						
	4	24 jan		Gereserveerd voor bespreken eindverslag	individuele afspraken	Ontwerpfestival		
	5	31 jan					<i>Herkansing Eindverslag Di. 31 jan. voor 23 uur</i>	

9. Literatuur

Omdat bij Educatief Ontwerpen de eigen ontwerp vraag centraal staat, volgt de keuze van bronnen uit de vakspecifieke ontwerp vraag. Daarnaast is er gemeenschappelijke, verplichte literatuur over methoden van onderwijs onderzoek. Hiervoor worden onderdelen gebruikt uit:

- Van Swet, J. & Munneke, L. (2017). *Praktijkgericht onderzoeken in het onderwijs*. Amsterdam: Boom. Aanschaf van dit boek wordt aanbevolen (de verplichte delen komen op Canvas).

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- SLO heeft een overzichtelijke hand-out gemaakt met aandachtspunten en evaluatiemethoden voor educatief ontwerpen: <http://downloads.slo.nl/Documenten/evaluatie-matchboard-nl.pdf>.
- Verscheidene kennisclips op YouTube worden na afloop van het hoorcollege beschikbaar gesteld via Canvas.
- Voor de verschillende onderzoeksmethoden uit de workshops wordt literatuur aangeboden via Canvas.

10. Ga voorzichtig om met data van leerlingen: anonimiseer je verslag!

Binnen en buiten de opleiding moet je voorzichtig omgaan met persoonlijke informatie over leerlingen en collega's. Stel jezelf altijd de vraag: is het echt nodig om de persoonsgegevens van de leerling of de collega te gebruiken, of kan het ook anders? Let in ieder geval op de volgende punten:

1. **Anonimiseer je verslag** – om je ontwerponderzoek te begrijpen is het voor de docenten niet nodig om de echte naam van individuen te weten. Schrijf bijvoorbeeld 'leerling 1' en 'leerling 2' in plaats van de echte naam van de leerling, of gebruik initialen.
2. Wanneer je experts, zoals externe deskundigen, vakdidactici, docenten et cetera betreft in je onderzoek (bijv. via interviews of focusgroep), mag je ze met naam in het verslag opnemen, mits zij daar toestemming voor hebben gegeven. Vermeld deze toestemming in een voetnoot. Je kunt daarvoor gebruik maken van de volgende zin:
[...] heeft toestemming gegeven voor het gebruik van zijn/haar naam in dit onderzoek.
3. Ook als je data bewaart van leerlingen en/of collega's, doe dit zoveel mogelijk zonder de persoonsgegevens van leerlingen en/of collega's te vermelden.
4. Zorg dat je niet onnodig data van leerlingen en/of collega's bewaart. Bewaar alleen eventuele data die je nodig hebt voor dit verslag.
5. Bescherm de data goed – het gaat vaak om vertrouwelijke informatie. Bewaar data bijvoorbeeld alleen op een computer met een sterke wachtwoordbeveiliging en laat je computer niet onbeheerd achter.
6. Ga ook in je dagelijks leven voorzichtig om met persoonsgegevens van anderen: praat bijvoorbeeld niet over leerlingen en/of collega's met naam en toenaam als je in openbare ruimtes bent (zoals in het openbaar vervoer of op feestjes).
7. Vernietig alle gegevens van leerlingen en/of collega's zodra je studie voorbij is.

11. Evaluatie van het onderwijs

Elk vak van de master Leraar VHO wordt na afloop geëvalueerd door middel van een vragenlijst. Zo kan je als student je feedback geven op de kwaliteit van het onderwijs. Op basis van de evaluaties kan een vak waar nodig verbeterd worden voor de volgende groep studenten. Beantwoord de vragen zo eerlijk mogelijk en wees daarbij concreet en constructief. De evaluatie is uiteraard anoniem.

Als uit de evaluatie blijkt dat er meer dan alleen een vragenlijst nodig is, dan organiseert de opleiding een panelgesprek. Hiervoor wordt een aantal studenten uitgenodigd. Samen met de docent en de

onderwijsdirecteur of kwaliteitszorgmedewerker wordt gesproken over het verloop en de inhoud van het vak. Studenten kunnen indien gewenst ook zelf een panelgesprek aanvragen.

Een aantal weken na afloop van het vak wordt er een evaluatierapport op de Canvasomgeving van het vak geplaatst: hierin wordt de vakevaluatie samengevat. Ook kan de vakcoördinator hier een reactie geven op de evaluaties.

Verbeteringen naar aanleiding van eerdere evaluaties

Het vak Educatief Ontwerpen is een vak dat bestaat sinds 2018-2019. In het voorjaar 2020 is het vak in herziene versie aangeboden met een andere invulling van de hoorcolleges, andere literatuur, meer afstemming tussen de verschillende college-typen, het organiseren van werkgroepen naar variant en het gebruik van werkbladen. Uit vakevaluaties bleek dat studenten hier positief over waren. In het najaar 2021 is het beoordelingsformulier voor het eindverslag aangepast.

12. Educatief Ontwerpen – Verkort

Studenten die van de Examencommissie vrijstelling hebben ontvangen voor het uitvoeringsdeel van Educatief Ontwerpen (bijvoorbeeld in het kader van het halen van een tweede bevoegdheid in een ander vak) volgen het vak *Educatief Ontwerpen – Verkort*. Dit betekent concreet het volgende:

- Deze studenten dienen een educatief ontwerp te maken binnen de variant Effectonderzoek.
- De Ontwerpnoot wordt summatief beoordeeld in plaats van formatief, met een verkort beoordelingsformulier (zie Canvas). Er is hiervoor een apart inleverpunt op Canvas.
- Afhankelijk van de specifieke situatie worden afspraken gemaakt over aanwezigheid bij de colleges, waarbij in ieder geval altijd de werkgroepen per schoolvak gevolgd dienen te worden.
- Indien studenten het vak Educatief Ontwerpen al eerder gevolgd hebben, dan dienen zij voor Educatief Ontwerpen – Verkort een ander ontwerpvragestuk te kiezen om zelf-plagiaat te voorkomen.

13. Herinschrijven voor de studie en voor het vak

Als je voor het einde van het semester nog niet alle benodigde studiepunten hebt behaald, vergeet je dan niet opnieuw in te schrijven voor het vak en eventueel de studie – ook als Educatief Ontwerpen het laatste vak is dat je nog moet behalen.

Aangezien het eindcijfer vaak pas na de vakaanmelding bekend wordt gemaakt (zeker als je gebruik maakt van de herkansing), moet je je tijdens de vakaanmelding voor de zekerheid opnieuw inschrijven voor dit vak. Als vervolgens blijkt dat je het vak hebt behaald, dan kun je je weer uitschrijven uit het nieuwe vak. Hetzelfde geldt voor de studie: meld je in augustus voor de zekerheid opnieuw aan voor het nieuwe collegejaar via Studielink. Als blijkt dat je al je vakken hebt afgerond, dan kan je met terugwerkende kracht je diploma aanvragen en je weer (kosteloos) uitschrijven.

Algemene informatie

1. Deelname aan onderwijs en tentamen

Om deel te kunnen nemen aan het onderwijs en de afronding van dit vak dien je je binnen de voorgeschreven periode aan te melden conform de door het onderwijsbureau voorgeschreven procedure (zie de pagina 'Vakaanmelding' op de studentenwebsite: <https://student.uva.nl/onderwerpen/vakaanmelding-via-glass>). Bij niet-tijdige aanmelding of onjuiste inschrijving kan deelname aan het onderwijs en/of tentamen worden geweigerd. Als je correct staat ingeschreven voor het vak, hoef je je **niet** apart aan te melden voor het tentamen en het eventuele hertentamen. Uitsluitend bij correcte inschrijving kunnen de resultaten in SIS worden verwerkt..

2. Roosterwijzigingen

De locatie van het onderwijs en tentamen vind je op <http://rooster.uva.nl>. Houd de mededelingen op de Canvasomgeving van de cursus in de gaten voor eventuele roosterwijzigingen.

3. Onderwijs- en Examenregeling (OER)

In de Onderwijs- en Examenregeling (OER) vind je belangrijke informatie over toetsing, bijvoorbeeld over de voorwaarden om aan tentamen te mogen deelnemen, herkansingen en de geldigheidsduur van uitslagen. Zorg ervoor dat je van deze informatie op de hoogte bent! Je vindt de OER op de studentwebsite: <https://student.uva.nl/onderwerpen/onderwijs-en-examenregelingen-oer>.

4. Fraude en plagiaat

Onder fraude wordt verstaan het handelen of nalaten van de student dat erop gericht is het vormen van een juist oordeel door de examinerator omtrent kennis, inzicht en vaardigheden van de student geheel of gedeeltelijk onmogelijk te maken. Een voor iedereen duidelijk herkenbare vorm van fraude is bijvoorbeeld het op enigerlei wijze 'spieken' tijdens het tentamen. Een helaas vaak voorkomende vorm van fraude, die in de wetenschappelijke wereld zeer zwaar wordt aangerekend, is het plegen van plagiaat.

Plagiaat

Een wetenschappelijke tekst moet controleerbaar zijn en daarom dien je gebruikte (internet)bronnen altijd te vermelden in een zogenaamde bronvermelding. Als je een stuk tekst of tabel van iemand overneemt geef je precies aan wie de auteur is en waar je de tekst of tabel hebt gevonden. Doe je dat niet en wek je dus de indruk dat die tekst of die gegevens van jezelf zijn, dan wordt dat plagiaat genoemd. Het plegen van plagiaat in een paper of scriptie betekent altijd uitsluiting van de betreffende tentamen- of scriptiegelegenheid. Bovendien kan de examencommissie nog zwaardere straffen opleggen. Zorg dus dat je altijd goed je bronnen vermeldt en niet zomaar stukken tekst of gegevens van anderen overneemt. Zie voor meer informatie de studentenwebsite: <https://student.uva.nl/onderwerpen/plagiaat-en-fraude>.

5. Beroepsmogelijkheden

Als je het niet eens bent met een beoordeling, neem dan eerst contact op met de vakcoördinator. Hij/zij is als examinerator verantwoordelijk voor de beoordeling. Je kunt dan nagaan of een herbeoordeling mogelijk is. Als dat niet mogelijk is, of je blijft het oneens met de beoordeling, dan kan je binnen 6 weken na bekendmaking van de uitslag beroep aantekenen bij het College van Beroep voor de Examens (CBE). Het College dient overeenkomstig artikel 7.61, tweede lid, van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) te beoordelen of de bestreden beslissing al dan niet in strijd is met het recht. Let op: Het College is *niet* bevoegd te oordelen over de inhoud van gemaakte papers of tentamen. De CBE heeft een beperkte toetsingsmogelijkheid en beoordeelt slechts of de Examencommissie c.q. examinerator in redelijkheid tot het desbetreffende oordeel heeft kunnen komen. Studenten worden geacht om, wanneer zij beroep bij het CBE aantekenen, tevens contact op te nemen met de studieadviseur en/of de examencommissie van de ILO. Dit schort de termijn voor beroep bij het CBE niet op.

Bijlage 1 – Drie varianten van educatief ontwerpen

Bij Educatief Ontwerpen analyseer, ontwerp en evalueer je op een systematische manier onderwijs. Je kunt kiezen uit drie varianten van educatief ontwerpen:

- 1) het ontwikkelen en valideren van een prototype
- 2) het iteratief verbeteren van een onderwijsleeractiviteit
- 3) het onderzoeken van de effecten van je educatief ontwerp (effectonderzoek).

1. Ontwikkelen en valideren van een prototype

Je ontwerpt in deze variant educatief lesmateriaal, dat theoretisch valide is en bruikbaar in een onderwijspraktijk. Je hebt een sterke wens om onderwijs te veranderen en bent theoretisch geïnteresseerd. Voorbeelden van wensen:

- *"Ik zou graag vanuit de zelfdeterminatietheorie wiskundetaken willen ontwikkelen die voldoende uitdagend zijn voor de leerlingen in mijn klas die een hoog niveau van algebraïseren aankunnen."*
- *"Diverse onderzoeken geven aan dat in geschiedenislessen en schoolboeken de nationale geschiedenis vanuit een beperkt perspectief wordt verteld. Maar hoe zien lessen eruit waarin wel sprake is van multiperspectiviteit?"*
- *"Ik wil dat leerlingen kennismaken met de uitgangspunten van de generatieve grammatica."*

Je verkent je ontwerpidee theoretisch en empirisch. Je specificeert op basis van theorie wat de beoogde leeruitkomst precies inhoudt, wat leerlingen precies lastig vinden en welke leeractiviteiten ertoe bijdragen dat leerlingen die uitkomst bereiken. Je verkent empirisch de beginsituatie van leerlingen, hun voorkennis en problemen die zij ervaren. In de (vak)didactische literatuur ga je op zoek naar een passende onderwijsaanpak en weegt verschillende mogelijkheden af. Op basis van deze verkenning stel je ontwerpregels en een ontwerphypothese op. Het prototype kent dus een sterke theoretische basis.

De kern van het onderzoek ter ondersteuning van de ontwikkeling van het prototype is dat je vaststelt in welke mate het eindproduct (het prototype dat je aflevert) valide is, dat wil zeggen, dat het een adequate en praktisch realiseerbare afspiegeling is van je theorie en dat het voldoet aan de eisen van praktische bruikbaarheid die aan het begin zijn gesteld. Deze validering vindt in twee stappen plaats. Je valideert je ontwerphypothese en je ontwerpregels door deze voor te leggen aan deskundigen (vakexperts, vakdidactisch onderzoekers, docenten). Na verbetering van je hypothese en de ontwerpregels werk je het prototype uit. Vervolgens onderzoek je in welke mate je prototype overeenkomt met je ontwerpregels en in hoeverre je prototype bruikbaar is. Je legt je prototype voor aan experts of docenten en probeert (een deel van) het ontwerp uit bij leerlingen.

Zie voor meer informatie de hand-out voor het ontwikkelen en testen van een prototype (op Canvas).

2. Iteratief verbeteren van een onderwijsleeractiviteit

Je werkt in deze variant systematisch aan het verbeteren van een onderwijsleeractiviteit die belangrijk is voor jouw schoolvak, regelmatig voorkomt in je lessen en verbetering behoeft. Je wilt graag werken aan het verbeteren van je vakdidactische competenties en actief aan de slag met je eigen onderwijs. Voorbeelden van wensen:

- *"Ik merk dat veel leerlingen moeilijk te motiveren zijn voor de lessen kunst algemeen. Mijn werkplekbegeleider zegt dat mijn lessen wel wat aantrekkelijker mogen. Hoe kun je bij kunst motiverende lesopeningen verzorgen?"*
- *"Sommige leerlingen in mijn klas participeren nauwelijks in de onderwijsleergesprekken die ik voer over ethische vragen, bijvoorbeeld bij toepassingen van synthetische biologie. Hoe kan ik dat verbeteren?"*
- *"Ik lees in de vakdidactische literatuur dat goede feedback geven belangrijk is. Hoe kan ik bij taaltaken tijdens online onderwijs goede mondelinge feedback geven?"*

Je verkent het probleem vanuit de theorie en empirisch, vanuit de praktijk. Daarnaast ga je in de (vak)didactische literatuur op zoek naar geschikte verbeteringen en weegt die af. Op basis van deze verkenning stel je ontwerpregels en een ontwerphypothese op en werk je de onderwijsleeractiviteit (bijvoorbeeld de lesopening, een onderwijsleergesprek of een groepsopdracht) uit. Deze zal doorgaans slechts een deel van een les betreffen. Je gaat in drie cycli werken aan verbetering van de onderwijsleeractiviteit. Je voert je onderwijsleeractiviteit dus driemaal uit; in elke cyclus verzamel je op een systematische manier data die zicht geven op de kwaliteit van de uitgevoerde versie, die je op basis daarvan verbeterd en opnieuw uitprobeert. Je kunt je daarbij richten op de mate waarin je eigen gedrag overeenkomt met wat je beoogde, maar ook op gedrag of ervaringen van leerlingen. Je maakt hierbij bijvoorbeeld gebruik van een observatie-instrument, analyse van klassikale of groeps gesprekken, interviews of een vragenlijst voor leerlingen. In elke cyclus stel je op basis van je bevindingen je ontwerp bij. Je doet op basis van je ervaringen en bevindingen in de drie cycli aanbevelingen aan docenten die zichzelf ook willen verbeteren op de betreffende onderwijsleeractiviteit.

Zie voor meer informatie de hand-out voor het iteratief verbeteren van een onderwijsleeractiviteit (op Canvas).

3. Effectonderzoek

Je onderzoekt in deze variant een wens of probleem in de eigen onderwijspraktijk, ontwerpt een passende aanpak in zo'n drie lessen en onderzoekt het effect van je ontwerp op leerresultaten, leergedrag en/of leerervaringen. Je wilt een aanpak die je op basis van de vakdidactische theorie ontwikkelt uittesten op effectiviteit en bruikbaarheid en de leeruitkomsten op een valide en betrouwbare manier meten. Voorbeelden van problemen/wensen:

- *"Leerlingen hebben moeite met het beantwoorden van verklarende vragen met behulp van de atlas. Hoe kan ik dit verbeteren?"*
- *"Leerlingen hebben moeite met het gebruik van meer formeel taalgebruik bij schrijfoefeningen. Is observerend leren een effectieve aanpak?"*
- *"Ik laat leerlingen bij complexe biologische begrippen als huiswerk een door mij gemaakte online instructievideo bekijken. Dan hebben we in de les meer tijd om de begrippen toe te passen. Zorgt deze aanpak nu voor een beter begrip?"*

Je verkent het probleem theoretisch en empirisch in de eigen onderwijscontext. Daarna ga je na welke oplossingen in de (vak)didactische literatuur worden voorgesteld. Je doet op basis hiervan een voorstel voor didactische oplossingen en formuleert een ontwerphypothese en ontwerpregels. Je ontwerpt op basis van de ontwerpregels een interventie (minimaal drie lessen, de interventie kan daar een

onderdeel van zijn, maar hoeft niet de hele les te zijn). Je bepaalt op welke twee manieren je gaat meten wat het effect van het ontwerp is. Je kiest een geschikt en haalbaar onderzoeksdesign (bijvoorbeeld gebruik te maken van een voormeting en een nameting; door gebruik te maken van een controlegroep, of door een duidelijke norm te stellen die je wilt behalen) en werkt twee ‘meetinstrumenten’ uit waarmee je gaat vaststellen of je lessen het beoogde effect hebben. Je voert de ontworpen lessen uit, verzamelt de data en analyseert deze. Je stelt vast in hoeverre je ontwerphypothese standhoudt en – voor zover mogelijk – ook hoe effectief de afzonderlijke ontwerpregels daarbij zijn. Je levert vakinhoudelijk gedegen en vakdidactisch onderbouwd onderwijsleermateriaal op dat bruikbaar is voor andere docenten en educatieve auteurs, en waarvan de mate van effectiviteit in een specifieke onderwijscontext is vastgesteld.

Zie voor meer informatie de hand-out voor effectonderzoek (op Canvas).

Bijlage 2 – Beoordelingsformulier Educatief Ontwerpen (Wordversie)²

Beoordelingsformulier Eindverslag Educatief Ontwerpen		Najaar 2022	
Naam student:		Datum:	
Studentnummer:		Naam eerste beoordelaar:	
Vak:	Variant:	Naam tweede beoordelaar:	
Voorwaarden voor beoordeling: ☐ het verslag is volledig ingeleverd, inclusief alle gevraagde onderdelen; ☐ er geen sprake is van plagiaat. Voorwaarde voor voldoende afronding: ☐ voor alle categorieën is tenminste 3 punten toegekend.			Betekenis punten 1 = ruim onvoldoende 2 = onvoldoende 3 = voldoende 4 = ruim voldoende 5 = goed 6 = excellent
			Punten: 1-6
1. Analyse ontwerpvragestuk (20%)			
<i>Indicatoren voor de kwaliteit van de analyse van het ontwerpvragestuk:</i> <ul style="list-style-type: none"> • het ontwerpvragestuk is vakspecifiek en wordt helder en contextrijk beschreven • het ontwerpvragestuk wordt op adequate wijze geanalyseerd vanuit voldoende en relevante wetenschappelijke en vakspecifieke (vakinhoudelijke/vakdidactische) literatuur • de belangrijkste concepten uit het ontwerpvragestuk worden helder gedefinieerd • op relevante leerstof of taak is een analyse uitgevoerd die de kennis, vaardigheden, handelingen of denkstappen bij het ontwerpvragestuk zichtbaar maakt • het ontwerpvragestuk wordt op adequate en navolgbare wijze geanalyseerd op basis van systematisch verzamelde data uit de eigen onderwijspraktijk 			
2. Vakdidactische ontwerpkeuzes (20%)			
<i>Indicatoren voor de kwaliteit van de vakdidactische ontwerpkeuzes:</i> <ul style="list-style-type: none"> • vanuit de literatuur worden mogelijke didactische aanpakken beschreven die het leren van leerlingen kunnen optimaliseren en hieruit worden beredeneerde keuzes gemaakt • de ontwerpkeuzes sluiten aan bij de analyse van het ontwerpvragestuk en de gekozen didactische aanpakken en ze bieden voldoende houvast voor het ontwerp • de ontwerpkeuzes zijn helder geformuleerd, sluit aan op de analyse van het ontwerpvragestuk 			
3. Educatief ontwerp (20%)			
<i>Indicatoren voor de kwaliteit van het educatief ontwerp:</i> <ul style="list-style-type: none"> • de ontworpen onderwijsleeractiviteiten en lesmaterialen vormen een passende uitwerking van de ontwerpkeuzes • de ontworpen onderwijsleeractiviteiten en lesmaterialen getuigen van beheersing van vakinhoud, zijn afgestemd op het niveau/ kenmerken van de leerlingen en zijn betekenisvol voor leerlingen • de ontworpen onderwijsleeractiviteiten en lesmaterialen berusten voldoende op eigen materiaal en de herkomst van (aangepast) bestaand materiaal wordt verantwoord 			

² Voor de beoordeling dient het Excelformulier gebruikt te worden.

<ul style="list-style-type: none"> • de lesdoelen, leeractiviteiten, werkvormen, lesmaterialen, lesopbouw en docentactiviteiten sluiten logisch op elkaar aan en worden helder en overdraagbaar beschreven 	
4. Opzet en rapportage evaluatie / validatie (20%)	
<p><i>Indicatoren voor kwaliteit van de opzet en rapportage evaluatie/validatie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • de doelen van de evaluatie/validatie worden helder beschreven en passen bij de gekozen variant (effect, prototype, iteratief) • methode, procedure, analyseplan en selectie van deelnemers worden navolgbaar beschreven, keuzes worden verantwoord en onderzochte concepten worden helder geoperationaliseerd • de toegepaste methoden en instrumenten zijn geschikt voor het doel van de evaluatie/validatie en er is aandacht voor de eisen van validiteit en betrouwbaarheid • de data-analyses zijn correct en navolgbaar uitgevoerd • de resultaten zijn juist, duidelijk en volledig weergegeven en er is onderscheid in de beschrijving van de resultaten en de interpretatie ervan 	
5. Conclusie, discussie en reflectie (10%)	
<p><i>Indicatoren voor kwaliteit van de conclusie, discussie en reflectie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uit de resultaten worden duidelijke en gerechtvaardigde conclusies getrokken, die relevant zijn voor de ontwerphypothese en ontwerpregels • de discussie bevat reflectie op bestaande theorieën en kennis en benoemt nieuwe praktijkvragen • de beperkingen en kwaliteiten van de uitgevoerde evaluatie/validatie worden besproken en gewogen • de suggesties voor herontwerp en praktische uitvoering zijn voldoende concreet en onderbouwd • de eigen leerervaringen m.b.t. (verschillende) aspecten van educatief ontwerpen worden concreet beschreven en met een analytische houding geanalyseerd 	
6. Samenvatting, structuur, taal, tabellen en grafieken (10%)	
<p><i>Indicatoren voor kwaliteit voor de samenvatting, structuur, taal, tabellen en grafieken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • de samenvatting is correct, volledig en in schrijfstijl gericht op de doelgroep (docenten) • er is sprake van een duidelijke en bondige schrijfstijl, correcte grammatica, correcte zinnen en spelling • het eindverslag is gestructureerd en de vakdidactische ontwerp vraag (en hypothese) is als rode draad voldoende zichtbaar • de zwaartepunten in het eindverslag doen recht aan de gekozen variant (effect, prototype of iteratief) • tabellen, figuren, citaten en referenties voldoen aan de (bij voorkeur APA-)richtlijnen 	
Toelichting eerste beoordelaar	
Toelichting tweede beoordelaar	